

Binnen kijken om buiten meer te zien...

Tekst: Henk Dilling

Noard-Fryslân Bûtendyks is de grootste vastelandskwelder van Europa. Het verhaal over dit unieke gebied wordt verteld in het eerste Kweldercentrum van Nederland, gehuisvest in het nieuwe bedrijfsgebouw van It Fryske Gea aan het Noarderleech 5A in Hallum. In juni was er een open dag en in oktober wordt het centrum officieel geopend.

Ruig, weids en stil. Dat is Noard-Fryslân Bûtendyks, een weergaloos natuurgebied tussen Zwarte Haan en de pier van Holwerd. Met 4200

hectare is het één van de grootste kwelders van Europa. Ieder jaar rusten, broeden en foerageren hier meer dan 600.000 vogels, zoals de

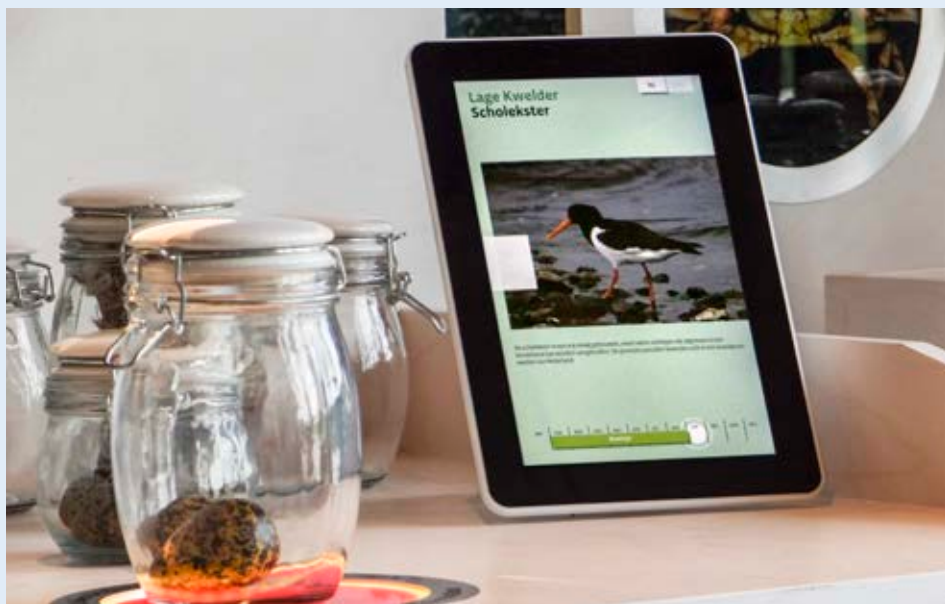
kokmeeuw, zilvermeeuw, kluut, Noordse stern en de gele kwikstaart. Naast de vogels zijn ook de kleuren van het landschap een lust voor het oog. Plantensoorten zoals zeekraal, zeeaster, zeeveegbree, aardbeiklaver, zwenkgras, herfstleuwentand en zilverschoon zijn verantwoordelijk voor een kleurrijk mozaïek. Omdat vastelandskwelders in het Europese wadengebied schaars zijn geworden, is Noard-Fryslân Bûtendyks ook internationaal van grote betekenis voor het behouden en vergroten van biodiversiteit

Het boeiende verhaal over al dit moois wordt verteld aan de bewoonde kant van het Noarderleech, even buiten Hallum. Op enkele meters van de zeedijk, de grens tussen buitendijks natuur en akkerland, is sinds kort het Kweldercentrum van It Fryske Gea gevestigd. Het centrum geeft een beeld van de ontwikkeling van het gebied en het belang voor de natuur. En het vormt de uitvalsbasis voor excursies en scholenprogramma's in het natuurgebied. Het centrum is vrijwel onbemand en dagelijks van 8.30 tot 17.30 uur vrij toegankelijk.

Primeur voor Nederland

“Dit is het eerste Kweldercentrum van Nederland”, zegt Jan de Boer, vrijwilliger van It Fryske

Gea en kenner van het gebied. “Het was al jaren een wens van de organisatie om zo’n centrum in te richten, want er is veel interessants over kwelders te vertellen. Over de flora en fauna, maar ook over de historie van de streek, bijvoorbeeld over de slikwerkers die zich vroeger de *rêch brutsen* op de slikvelden. Het aanleggen van de kwelders was zwaar werk. Het centrum is dé plek waar kennis en verhalen samenkomen. Dat maakt het extra leuk om vervolgens

het gebied te bekijken. Even binnen kijken om buiten meer te zien, dat is het idee. De dijk is een prachtige uitkijkpost, maar je kunt ook naar de bunker in de zomerpolder lopen. Daar heb je een fantastisch uitzicht over zomerpolder, kwelder en Waddenzee. Als je hier rondloopt, dan voel je jezelf heel klein. De natuur is overweldigend. Je wordt er rustig van.”

Mooi en duurzaam

Het interactieve Kweldercentrum is gehuisvest in het nieuwe bedrijfsgebouw van It Fryske Gea, dat - adel verplicht - een toonbeeld van duurzaamheid mag heten. Het gebouw is geïsoleerd met schapenwol en voorzien van energiebesparende zonneboilers en systemen waarmee warmte wordt teruggewonnen. Als voorproefje op de officiële opening werd eind juni een open dag georganiseerd in en om het Kweldercentrum. Met als thema ‘Widens en stilte’ stonden verschillende activiteiten op het programma, waaronder een proeverij vanaf het wad, wandelexcursies naar het slik, een gps-tocht en vogels spotten. In de toekomst worden allerlei activiteiten ontwikkeld, ook in samenwerking met partijen uit de omgeving.

Een rondje door het Kweldercentrum

Eén van de meest opvallende onderdelen is een uitgebreide maquette van de hele omgeving met als blikvanger de hoge zeedijk. De maquette toont de dorpen veilig achter de zeedijk en het unieke Noard-Fryslân Bûtendyks met kwelders, zomerpolder en dobben. Op de witte maquette worden diverse afbeeldingen geprojecteerd. Zo is bijvoorbeeld de werking van eb en vloed te bekijken.

Speciale kijker

De speciale kijker geeft een bijzonder kijkje in het hoe en waarom van Noard-Fryslân Bûtendyks en wat je hier allemaal kunt doen. Via de kijker krijgen bezoekers een mooi beeld van de historie van het natuurgebied met kwelders en zomerpolders, waarom er koeien en paarden grazen, maar ook waarom het zo belangrijk is voor flora en fauna. Het is boeiend om via deze kijker te zien hoe door het maken van gaten in de zomerkade getijdewater via de slenken de polder in kan stromen.

Ganzen en foto's

Onder het plafond ‘vliegen’ een vijftal brandganzen omhoog. Zo dichtbij zie je de vogels die hier met tienduizenden voedsel zoeken in de natuur bijna nooit. Wie de ogen laat glijden over de prachtige foto's van vogels die veel in het gebied voorkomen, kan slechts bewonderend genieten. Op de vogelzuil is alle informatie over deze vogels te vinden en hun zang te beluisteren.

Achterwand met infotafels

Voor de bijzondere achterwand staan vijf tafeltjes met de poten in heuse groene rubberen laarzen. Elke tafel laat een onderdeel van het gebied zien: slikvelden en kwelderrand, de lage kwelder, de hogere kwelder, zomerpolders met dobben en de deltdijk met het achterliggende binnenland.

De weckpotten op de tafels zijn gevuld met allerlei materiaal uit de omgeving. Een stukje smalspoor dat normaal onder het slik verborgen ligt, toont dat hier vroeger rails lagen. Maar ook de eieren van de scholekster en andere vogels zijn te bewonderen evenals de overblijfselen van een haas. Wie de weckpot op een speciaal punt zet, krijgt alle informatie over de inhoud.